

Народнай контролердар сорукутара

Бу нүннэргэ оройуон хаһаайыстыбаларга туораххаах културалар ыһыларын маасса-байдын ыһага тураалар. Мантан салгы хортуолпуйу олоруу, ооруот аһын ыһы уонна пазардааһын үлэлэрэ ыһааһаахтар.

Субуруускай аатынан соххо Хатылытаабы отделе-тын үрдүк үүнүүтүн эаенотун механизатордара саасы ыһы үлэтин 5 нүн иһинэн үрдүк хаачыстыбалаахтын ыһаага эбээтэлинибэ ыһынан оройуон бурдугу үүннэрээччилэригэр ыһаагы таһааран, кыһаас болдьоххо түмүктээтэлэр. Ол эрэри сорох хаһаайыстыбаларга ыһы, практика үлэлэрин тэрийнигэ

сорох итэбэстэр, быһаарылар бааллар.

Итинэн сибээстээн народнай хонтуруол комитетта колхозтардаабы уонна совхозтаабы хонтуруол группаларын инни-лэригэр чолчу сорукутары туруорда. Хас биридин тракторнай агрегаттарга, звеноларга тэриллибит народнай хонтуруол бириэинэннэй постарын үлэлэрин нүүһүрдүөххэ. Кинилэр ыһы агротехникатын тутуһуу, үлэ хаачыстыбатын уонна тэрээһинин күннэтэ хонтуруоллаан, тахсыбыт итэбэстэри тутатына нисэстэтигэр туораттарар дьаһалы ыһан иһиэхтээхтэр.

Ыһыны кытта тэһигэ эрдэтээри пазары нобуууу ту-

ран, бэс ыйын 15 нүнүгэр дьэри бүтэрини уонна бааһыналар бүтэйдэрин онорон, өрөмүөннээн бириэстэтигэр эрдэ сабыны хонтуруоллааһыны ыһаахтаахтар.

Хортуолпуйу уонна ооруот астарын ыһыны бириэстэтигэр бастын хаачыстыбалаахтын ыһаагы, хортуолпуйу олордор уонна инниэхэ ууну куттарар техниканы өрөмүөннээн үлэстэтигэр уһулуучу болломтону ууралара наада.

Ааспыт сыл опытынан, народнай контролердар ыһылыбыт сирин барытын, биридин сирдэринэн мээрэйдээн тутууну ыһаахтарыгар соруудахтаана.

ҮҮТ ХААЧЫСТЫБАТЫН ТУПСАРЫҢА — КҮННЭТЭ КЫҢАМНЫНЫ

Райсовет исполкомунан уонна таа хаһаайыстыбатын бородуукталарын атылааһын уонна хаачыстыбада инспекциятын, санэпидстанция, э-үүт комбинатын холбоһуктаах комиссийатынан көккэ дьаһаллар ыһааһыттарын үрдүнэн, оройуон хаһаайыстыбаларга 1973 сылга киниран баран государствода ыһаах хаачыстыбалаах үүт уонна үүт бородуукталарын туттарыны салгы таһаара оло-роолор.

Народнай хонтуруол комитетта Ленин аатынан колхоз Ойулууннаабы учаастагар, совхоз Хатылытаабы уонна Болтоноттоу отделе-неларыгар государствода мэтэох хаачыстыбалаах үүт туттарыны чахчыларга таһаарылы-биттарын туһунан бопуруоһу көрдө.

Фермаларга ыһаабы кайы-ла санитарнай типичеа быраабылаларын тутуһууга үүс итэбэстэр баалара көһүннэ. Ыһах сиһини суу-йарга, ыһаастырыга салаас уунан, дезинфекциялар ыһаастырыларын, иһитинэ-хомуһунан, траас матыры-йадаларынан хаачыһын ыһааһын ситэти суох. Са-йыһы фермаларга сепара-торнай отделе-нелар үүт сойуталарыгар сөн булар

кэммэйдэх мууһунан ситэ хаачыһыттар, булуустар, подваллар өрөмүөннэ-мэтигэр, мэтэох туруктаах-тар. Ити барыта хас сылаата аһын угулуубут муус эрдэ иһитингэр уонна үүт маасса-байдык аһыһыттар тэригэр.

1973 сыл агардаас бастагы иккиталыгар 375 центнер үүт аһыһытынан уонна иккитэ-тинэн хаһаайыстыбаларга тэһириллигэр. Ити туттары-лыбит бородууксууа 4,8 бы-райыһаагар тэһиригэр. Госу-дарствода бэрэлибит үүт 98,7% бырайыһаа иккитэ-тинэн туттарылыһа. Үүт аһыһыта үрдүгүтүн 1122 солкуобайдаах скидка аа-аһыһа.

Ыһаах үүт хаачыстыбатын туспарар иһин үлэ эрдүк Су-буруускай аатынан совхозка кыһааһык тарылыһа, ол тү-мүгэр 202 центнер үүт төһ-төрүлүннэ. Оттон Ленин аа-тынан колхоз 167 центнер үүтэ тутулуубата. Итинэн совхоз 6363 солкуобайдаах, Ленин аатынан колхоз 5260 солкуобайдаах нөһооту ыһа-аһаар. Үүт харчыстыбата ор-дук совхоз Болтоноттоу, Ха-тылытаабы отделе-неларыгар уонна Ленин аатынан колхоз Ойулууннаабы учаастагар улахан мэтэох. Агардаас Чу-раччытаабы үүт заводунан

күннэлэргэ 31286 килограмм үүт, 1013 килограмм сүөгэй, ол иһингэр Хатылытаа 8432 килограмм үүт, 407 кило-грамм сүөгэй, Болтонотто 6154 килограмм үүт, 606 ки-лограмм сүөгэй уонна Ойу-луунна 167 центнер үүт төһ-төрүлүннэ.

Үһэ ыһааһыттар отделе-неларга уонна учаастага са-йыһык фермаларга подвал-ларга, булуустарга мууһу улаханым хойутаан уонна аһааһык устулар. Совхоз 1700 кубометр мууһу угар быһаһыгар 157, Ленин аа-тынан колхоз 600 онугар 90, оттон Хатылыта отделе-неларга бэра эрэ 30 кубометр мууһу устулар. Маныах итэ-бэстэр атын да хаһаайысты-баларга бааллар.

Бу итэбэстэр тахсыһаарыгар туһааныах буруйдаахтарынан Ленин аатынан колхозка кыһааһынай зоотехник В. Е. Тарабукин, Ойулуун уча-астаан сабыдистсэйэ К. Е. Матвеев, бригадирдэр Х.Х. Матвеев, Н. М. Капитонов, Хатылыта отделе-неларга управлэһай Е. В. Ефимов, бригадир Н. С. Сефронен уонна Болтонот отделе-неларга управлэһай А. П. Лес-титов, зоотехник З. С. Васи-льева, бригадир Н. Е. Петров буолаһаар.

Кэһин эрэ бириэһэ, маас-сабай бэрэбэркэлэри уонна сепараторлар онорбут кэ-

(Бүтүүтүн 4 стр. көр)

НАРОДНАЙ хонтуруол комитетта үүт тутар пууһунары ыһаа туһунан типовой дуогабардары кэһини э-үүт комбинатынан таһаарылыһыттары туһунан бопуруоһу дьуулаһа.

Комбинат дирекцията контрактация типовой дуогабарыгар борулуубут үүт тутар пууһунары аһыһы тулуһу-луһууу бэраадыһа. Ол курдук сепараторнай отделе-нелары кулуун тутар ый бастагы күнүттэн аһаага эбээһи-нэстээн баран, ону тоһоторго практической дьаһаллары ыһааһа. Ленин аатынан колхозка Үлэ-Күөрө сепара-

ДУОГАБАРЫ КЭҢИИ ИҢИИ

тороннай отделе-нелары, сабыһык бириэһэ туһааныах мууһу угулуубатынан дьэи-ааттаан, мууһу устар ый 3 кү-нүгэр эрэ аһааһыт. Эрилик Эристин аатынан колхоз Мэддэаһааһы сепараторнай отделе-нелары сабыдистсэй-иһаа Кулаһааһа, отделе-нелары үүт тутарга бааһа буоһууу үрдүнэн, комбинат дирекцията бириэһиһаар бириэһа та-һааһааһа. Ол түмүгэр колхоз кулуун тутарга 7410 кило-грамм үүт сүөгэйинэн туттарыга кыһааһа, 290 солку-байдаах нөһооту тэһиһа.

Ити курдук, Субуруускай аатынан совхозка Панаа сепараторнай отделе-нелары мууһу устар бүтүр дьэри аһааһа-аһаа. Оннон совхоз үүт бөһөтүн транспортынан хас күн аа-бы 25 километргаах сирга Арымаааһа арыы сыһаар та-һаа корулуубатах нөһооту кыһааһа. Карл Маркс аатынан колхоз Лэбиһааһа арыһык сыһаа кини бөһөтүккэ Чыа-һааһа корулуубатынан сибээстээн, бириэһиһаар сепара-торнай отделе-нелары аһаа туһунан комбинат сабыдистсэй уон-на колхоз иһи аһааһаар дуогабар оһоһулуубут. Ити сепараторнай отделе-нелары аһааһааһаа түмүгэр колхоз үүтүн Калинин аатынан колхозка Мугудайга таһаар кы-һааһааһа.

Комбинат уонна совхоз дирекциялары иһи аһааһаар оһоһулуубут сөһүлэһи бөһөтүккэ комбинат сабыдистсэй Болтонот отделе-неларынан үүт бөһөтүн транспортынан мууһу устар ый 15 күнүттэн ыһа Чураччытаабы кини арыы та-һааһа таһаарга сөһүлэһиһа уонна ону тоһаароһа. Ити кэһиһа оһааһаах маастар М. Г. Ефремова үлэти суох буоһаан уонһуекааһа аһаар. Сылаһааһа арыы сыһааһа маастара Е. И. Сидорова маһаарынан сибээстээн, мууһу устар 20 күнүттэн ыһа сыһа сабыдистсэй Кини онугар аһаа кини аһааһа-аһа. Ол түмүгэр отделе-нелары үрдүнэн государствода аһааһа-аһа үүт тутулуубат.

Итинэн э-үүт комбинатын директора Н. П. Григорьев контрактация типовой дуогабары кэһини таһаарыт. Ол таһааһааһа хаһаайыстыбаларга ыһааһа-аһаа материалынай хоромһу оһоһулуубут уонна үүт государствода туттарыт тэһиһа бэрааһааһааһа.

ССКН райкомун биоротун уонна райсовет исполкомун 1973 сыл мууһу устар 6 күннээх холбоһуктаах мууһуаһа-аһа уурааһынан контрактация типовой дуогабары кэһини таһаарыт туһааныах буруйдаахтары дуоһааһааһа уонна материалынай эһиһааһааһа тардарга народнай хонтуруол комитеттыгар уонна сепараторка инспекциятыгар соруудаһааһааһа.

Народнай хонтуруол комитетта үүт тутар пууһунары аһааһа контрактация типовой дуогабары кэһини таһаар-биттарыт. ол хаһаайыстыбалары материалынай хоромһуа тэһиһиһа иһин э-үүт комбинатын директорыгар Н. П. Григорьевка биһа ыһааһа хаһааһааһааһааһааһа уонна комбинат производстватын сабыдистсэйгэр В. В. Игнатье-ваа быһааһааһааһа.

Комитет таһаарылыһааһа итэбэстэри туоратарга комбинат сабыдистсэй эбээһиһааһааһа уураах ыһыһа.

ОРОЙУОН ХАҢААЙЫСТЫБАЛАРЫН СҮӨҢҮ ИИТИИТИГЭР 1973 СЫЛ

	Ыһах сүөгэй				Ол иһингэр ыһах				Салгы				Ол иһингэр бэһ				Ыһах төһөөтө		Ыһах сүөгэй өлүүтэ		Ол иһингэр ыһааһа	
	быһаан	туоһаа	+	1972 с. -	быһаан	туоһаа	+	1972 с. -	быһаан	туоһаа	+	1972 с. -	быһаан	туоһаа	+	1972 с. -	1972 с.	1973 с.	1972 с.	1973 с.	1972 с.	1973 с.
Ленин	2510	2750	109,6	-31	1020	1010	99,0	+28	2670	2439	91,3	-69	1300	1443	111,0	+209	506	442	79	72	48	60
Э. Эристин	1480	5402	126,6	+256	1830	1768	96,6	+55	3030	2674	88,2	-56	1480	1582	106,9	-41	1058	1056	88	59	36	33
Калинин	1750	1988	110,7	+109	715	711	99,4	+69	880	889	101,0	+42	430	466	108,4	+43	246	327	34	24	10	7
Карл Маркс	1700	2061	121,2	+74	690	693	100,4	-5	700	650	92,9	+5	330	321	97,3	+19	495	421	25	20	14	14
Субуруускай	7000	7850	112,1	+268	2725	2531	92,9	+15	4050	3879	95,8	+219	2060	1999	97,0	+91	1311	1238	173	117	65	60
Ор. үрдүнэн	17440	20001	114,7	+676	6980	6713	96,2	+162	11330	10531	92,9	+141	5600	5811	103,8	+321	3616	3484	399	292	173	174

ПИОНЕРИЯ, ТӨРӨӨБҮТ КҮНГҮНЭН!

Бүгүн 25 мөдүйүн чилиннээх В. И. Ленин аатын Бүтүн Союзтаагы пионерской тэрилтэ 51 саатын тэрилтэ.

Ааспыт 1972 жыл дайду Пионерианын олодор дьонуннаах кардинал кэминин буолла. Бүтүн Союзтаагы пионерской тэрилтэ үйэ агардаах юбилейин үөрөхтө бырааһынныктаабыта уонна онтон салгыы бары үлэтин ССРС тэрилтибитэ 50 сыла туолуутугар ааһан өссө күүһүрдөн ыһыпта. Эдэр пионердар Ино дайду уонна партия ханнык бабарар соруудаарын толорорго мэлдьи бэлэмнэрин этэллэр.

Биһиги оройуонмут эдэр пионердара, Советская пионерия биһир быстыспат соргодо буолан туран, Бүтүн Союзтаагы «Мэлдьи бэлэмнэ!» Марш бары маршруттарынан элбэх өрүттээх үлэни ыһталлар. Ойон оройуон иннигэр турар дьонун сорууттары толорууга

бэлэмнэрин сэмэй ыһааттарын киллэрэллэр.

Бүгүн Бүтүн Союзтаагы пионерской тэрилтэ төрөөбүт күнүнэн эдэр пионердары, бары үөрэнээччилэри, баһаастайдары уонна үүнэр көлүөнэни интэриесчилэр халык армияларын истигник эбэрдэлинибит уонна киһилэргэ үтүө тускуллаах, айымнылаах үлэлэригэр өссө улахан ситиһинилэри бабарарыт.

Пионерской тэрилтэ оройуоннаагы совета.

КЫҤЫЛ ХААЛТЫС

«Сага олох» хаһыат редакциятын уонна ыһаат ортотугар үлэҥэ штаты таһынан отделин аналлаах таһаарыылара 2(21) №-рэ

Петя Собакин Хадаар аҕыс ыһаастаах оҕуулааһыгар биһир бастыҥ үөрэнээччи уонна холобурга ыһаастаах пионер. Киһи аһардаа «4» уонна «5» сыйааларынан үөрэнэр. Сима Сергеев аатынан пионерской дружина советин председателин солбуйааччы.

СНИМКА: Петя Собакин.

САХА СИРИН БЫЛЫРГЫТЫН ҮӨРЭТЭР МУЗЕЙ

1968 сыллаах саас Амма орто оҕуулааһыгар Саха сиригэр былыргатын үөрэтэр ыһаастаах баалаан-музейи тутуу сараламмыта. Экспонаттарын үөрэнээччилэр бэйэлэрэ хомуйбуттара. Ордук учуутал Н. П. Кондратьев саралааттынан элбэх экспонат хомуйбутта. Олохтоох нэһиликкэ былыргы сөй-сөйбүргэни, иһити-хомуону, туттар тэрилтэ булууга үтүө көмөнү өтөрбүтэ. Киһилэртэн ордук чорботон В. Г. Санинаны, А. Н. Норову ааста-таллаахха сөн.

Баалаан тутуута 1969 сыл ыам ыйыгар бүтөн, иккүтүн ситэригэр, ыһаастаах, экспонаттарын быһаарыа өтөрөн туруорууга учуутал М. С. Спенцов саралааттынан VI, VII, VIII кылаас үөрэнээччилэртэн тэрилтибит биригээдэ үчүгэйдик үлэ-дэбита. Үөрэнээччилэртэн Ели Дьячкова, Нина Ильина, Мар-

фуша Неустроева ордук активнайдык кыттыбытара.

Музей биһир мал олоһу тэрилтэни эрэ буолбакка, муһуну-лүбүт бары экспонаттары биһиртэн туруоран көрдөрөр ыһаастаах тэрилтибитэ. Ити сыл бос ыйылар ыһаахха аанньа тэлэччи аһыта. Ойон мала экспонаттарынан өссө байда, ситэ-хотто. 1971 сыллаахха Сулгачыттан маһа көлөн IX кылааска үөрэммит Терентий Бардашевский хомуйбут 30 экспонаттары аралылан эбип туруоруллубуттара.

Музейи үһүс-айаар куруһуок чилиннэһэрэ үлэ-дэбита. Биһиги маһа 150 араас көрүнүгээх 300-тэн тахса экспонат туруорулуна. Музей биһиги былыргы өбүгэлэрибит, аһаастаах, эбэлэрибит хайдах-туох туттан-хаттан, аһаан-таннан олоһууларын биллэргэ улахан көмөлөөх.

Оройуонга биһир таһаарыа кэригэ үөрэнээччи күн аһаан кылаас аһаан аһар. Олоһу үөрэхтэригэр таһаарыа кэригэ куруһуоктарга ыһаастаах, общественнай элбэх айгыгыгар үһүс-айаар.

Бу олоһууруу Лена Посельская, А. Е. Кулаковская аһаан оҕуулаах IV «а» кылааска үөрэнэр. Киһи — пионерка, үөрэх туйгуна.

П. Седалищев фотота.

Биһиги „Зарницабыт“

Хайахсыт орто оҕуулааһыгар «Зарница» байыаннай-спортивной оҕуулаах ыһаастаах ыһаастаах Пионердар биһир батальонка түмүсүлэр. Киһилэр киһи ротага, аҕыс взводна уонна 16 отделениеларга хайдыһаллар. Пионерской эгэрээт — биһир взвод, эбэно — биһир отделение буолаллар. Бары командирдээхтэр. «Зарница» штаб салайар. Штаб начальнигынан оҕуулаах директор Ф. Р. Иванов, начальнигы солбуйааччынан физрук П. С. Писельская, батальон командиринан физрук В. Г. Понкеев, замполитынан мин, солбуйааччынан устаттар, «Нүүстээхтэр, хорсугуттар, сымсалар» маршрут командира Витя Павлов аһаастаах.

«Зарница» оҕуулаах 23 күнүгэр сэрин ветераннарын кытта көрсүһүүнэн саҕаламмыта. Бу күн оҕуулаах бары ыһаастаах Албан ээт уруоктара ыһаастаахтара. Ойон үөрүүлээх линейкага пионердар бары юнармеец форматынан взводтарынан, отделениеларынан стройга турбуттара, бары автоматаах, кыра лаппаанылаах уонна гранаталаах этилэр. Икки рота тустуспа өгнөөх формалаах.

Кулун тутар 15 күнүгэр улааттар ыһаастаах, кыргыттар аһаастаах кыргыттар кыргыттар. Ону сэрэ ротага танкчеснай үөрэххэ, эдэр связистар, разведчинтар дьобурдарыгар күрэхтэһинтэр. Түмүккэ бастаан рота кыһааһаах тахсыбыта. Ити ротаттан Петя Андреев ыһаастаах, Лина Космогонтова поварларга бастаабытара. Иккис ротаттан Маһа Михайлова оҕуулаах чулуу разведчинга буолбута.

Ойоннуу пионердар биһирээтилэр. Кэлэр сылларга көрүнүктэрин элбэтэн, саҕаан ыһаастаах ыһаастаахтара.

Е. ПОПОВА,
старшай баһаастай.

«ОРДЕНОККА» СЫННАНАЛААР

Биһиги саас үөрэнээччилэр таһа Федорова биһиги Крымга үтэ-уран самодельностарын оройуоннаагы көрүүгэ аҕыс ыһаастаахтарга бастаабыт. Аларар оҕуулаах пионерской дружинанын советин председатели На-

таша Федорова биһиги Крымга «Орден» пионерской аһаастаах ыһаастаахтара. Киһи кытта онно Чурапчы аҕыс ыһаастаах оҕуулаахтатан Гоша Сивцев биһирга ыһаастаах.

„Пионерской фонарик“

Оҕуулаах «Фонарик» дьон сатирической эркин хайыата тахсар. Киһи сурунуу оҕуулаах иһигэр бэрээдэги, ыһаастаахтара. Ойон «Пионерской фонарик» үөрэнээччилэр уруок тас өтүгү-дэбита биһирээхтэргэр араас рейдэлэри ыһаастаах, оҕуулаах уруок аһаастаах биһирээхтэригэр тейэ тутуулаахтара бэрээдэктэллэр. Наһаастаах иһигэ, үкүсүгэр хайа баһаастаах күнүгэ бэрээдэктэллэр өтөрөр. Ойуулаах биһир бэрээдэктэ сарыларда, иккис бэрээдэктэ киһи оҕуулаах уруок аһаастаах кэмигэр ыһаастаах. Бу үөрэнээччилэр режим тутууларынгар көмөлөөх буолла.

АГАША ДУРАНОВА,
«ПФ» салайааччыта, V-с кылаас. Хадаар

СПОРТ

УТУМНААХТЫК ДЬАРЫКТАНАБЫТ

Биһиги, ыһаан орто оҕуулаах Валда Кофис аһаастаах пионерской дружина пионердара, биһиги үөрэх дьылыттан мала спордуу уонна оҕуулаахтара утумнаахтык дьаарыктанарга сөрүк туруорууһунут.

Ойуулаах, бастаан туран, оҕуулаах иһигэр үлэ-дэбита спортнай сессияга мэлдьи дьаарыктанарга кыһаастаах. Аһаан оҕуулаах пионердарын кытта таһаарыстыгы көрсүһүүлэри өтөрөгө тейэ дьылааһыт. Ол курдук, биһиги Ойуулаах уонна Маһа-Ханалаах оройуоннаагы Н. Б.

Петров аһаастаах. Дьаарыкка аҕыс ыһаастаах оҕуулаахтара үөрэнээччилэрин кытта хас да көрүнүгэ таһаарыстыгы көрсүһүүү ыһаастаах.

Муус устартан мала ГТО сана комплексын оҕуулаахтара ыһаастаахтара туттарыстыгы саҕалааһыт. Хайыаһаах оҕуулаах пионердар бары активнайдык кыһаастаахтара. Бу күнүгэр хас да көрүнүгэ туттара ыһаастаах.

Степа ТРОФИМОВ,
VI кылаас үөрэнээччитэ.

ЫАМ ЫЙЫН 1 КҮНҮНЭЭБИ ТУРУГУНАН КӨРДӨРҮҮЛЭРЭ

Сыһаат баһыт		Ол иһигэр кулуун		Эт оҕуулаах (центнер)				Үтүт паловой маһа (центнер)				Биһир фуражнай ыһаастаах маһа (кг)				Үтүт госуларствога аһаастаах (центнер)				Эт госуларствога аһаастаах (центнер)			
1972 с.	1973 с.	1972 с.	1973 с.	Сыһаат баһыт баһаан	туолла	%	1972 с.	Сыһаат баһыт баһаан	туолла	%	1972 с.	Сыһаат баһыт баһаан	туолла	%	1972 с.	Сыһаат баһыт баһаан	туолла	%	1972 с.	Сыһаат баһыт баһаан	туолла	%	1972 с.
24	20	—	—	—	856	—	—	5586	2922	52,3	+68	711	350	49,2	3145	1880	59,8	+130	340	112	131,8	+93	—
26	19	—	—	—	1237	—	—	10780	5936	55,1	+666	760	388	51,1	6720	4163	61,9	+1089	980	1183	120,7	+99	—
9	7	—	—	—	457	—	—	2989	1592	53,3	+410	686	249	36,3	1805	917	50,8	+89	265	443	167,1	+116	—
7	5	—	—	—	170	—	—	2989	1146	38,3	+184	710	221	31,1	1860	473	25,4	+346	265	133	50,1	+198	—
89	25	—	—	—	1535	—	—	12691	7346	57,9	+1179	686	390	56,9	8820	5322	60,4	+882	1500	1578	105,2	+186	—
155	76	—	—	—	4255	—	—	35035	18942	54,1	+2139	713	350	49,1	22359	12755	57,1	+1584	3650	1063	111,3	+310	—

ҮҮТ ХААЧЫСТЫБАТЫН ТУПСАРЫЫГА — КҮННЭТЭ КЫАМНЫНЫ

(Бүтүүтэ. Иинин 2 стр. нөр).
интэн, үүт хаачыстыбатын
туспарыыга, санитария бы-
раабылаларын тутууга,
дезинфекциялыр средствола-
рынан хаачыстыбалар уонна
туһааннаах буруйдаахтары
материальной эппиэтинэскэ
тардыыга Ботого отделение-
тыгар уонна Одьулуун учуас-
тагар дыбаллар ылылынны-
лар.

Райсовет исполкомун муус
устар ый 10 күннэх быһаа-
рытынан, государство
неотх хаачыстыбалаах үүтү
туттарыы иһин густаах бу-

руйдаахтары материалнай
эппиэтинэскэ тардар туһунан
бөлүрүөс наредный контуруоа
комитетын көрүүтүгөр бары-
лыбата.

Народный контуруоа коми-
тета бу бөлүрүөхү көрөн ба-
ран, государство неотх
хаачыстыбалаах үүтү киллэ-
рэн тутууду баака тоноруд-
уутун таһарбыттарын иһин
маннык дьоннорго начеттары
онорорго уураах ылыныа.
Субуруускай аатынан совхоз
Хатылытаагы отделениегын
управляйыгар К. Е. Ефре-
мова уонна биргэдьинер

Н. С. Софроновка бирдир
ыйдаах хамнастарыгар, Бөл-
гого отделениегын управляй-
ыгар А. П. Листиковка,
зоотехник З. С. Васильевада
уонна биргэдьинер Н. Е. Пе-
тровка ый агардаах хамна-
старыгар, Ленин аатынан кол-
хоз кылабылай зоотехниктар
В. Е. Тарабукинга, улааска
сэбидиессайыгар К. Е. Мат-
веевка уонна биргэдьинер-
дэргэ А. Х. Матвеевка, Н. М.
Кыштоковка ый агардаах
хамнастарыгар.

Комитет совхоз директорын
В. А. Жебасина, Ленин аа-
тынан колхоз председателин
Е. П. Коркина уонна Кали-
нин аатынан колхоз председа-
тели П. Н. Дьячковскайы

молуох хаачыстыбалаах үүтү
быһаччы өгөрөн таһаараччы
туһааннаах буруйдаахтары
материальной эппиэтинэскэ
тардалларыгар эбэтинэстэти.

Үүтү тутууга сана стандар-
ка кииринэн сибээстэн, бы-
ры хаачыстыбалар сала-
йааччыларга оһуобай болдох-
тому государство туттарыл-
лар үүт хаачыстыбатын тосту
туспарыыга уураалларыгар,
манна тахсар итэҕастэри
тутатына көрөн, ону суоратар
дыбаллары ылаа иһэлэринер,
үүт уонна үүт бородуукталара
буорту буолар түбэлтэлэринер
буруйдаахтарын материал-
най оттууэн толутууну ку-
руутун өгөрөн иһэлэлэринер
соруудахтаты.

ХОТУ ДОЙДУ АЧЧЫГЫЙ ЭНЕРГЕТИКАТА

Тыа турбинулары өгөрөр элек-
троэнергиялары авиацияга эрэ
туттулар. Аны кини сирдэ, ту-
һан, промышленноскэ уонна
транспортка үлэһэн ээр.

Хоту дойдуну электрофиз-
ическай энергияга газ турбиналары
кэскилэ улахан. Манна билигин
сүһүбүэн дизельнай установка-
лары туһанабыт. Онтукаларбыт
кылаахтарга кыра, саамай та-
һыбыт агрегаттар 2—3 ты-
һылычч кылаахтаахтар. Иады-
йар кылаахы хас да агрегаты
холбоон ылылар. Оччобун
станцияга үлэһиттэри эбэтэргэ
түһүрүн, оттон хоту үлэһит,
специалист туохха барытыгар
иады. Газотурбиннай установка-
лар кэриҥэринэн таа эрэри
дизельнайдыгар ордук кылаа-
хтаах, саалалыларын автоном-
тизациялаахха сөн уонна уу
онугар салгынынан сойуула-
лаллар.

Томскаагы судновы өгөрөр
«Дукэбэй уот» дин уста
сылдыар газотурбиннай электро-
станции билигин Халыма тор-
туура сыааһын энергияны Саха
сирин хоту оройуоннарын уонна
Дукотаны хаалчылар. Аты
итинник станция Коми АССР-га
Иезера буорат таһыгар үлэһир,
оттон үһү уоту, энергияны
Саха сирин кылаа көмүстөөх
бөһүөктөрүгөр бэрнэрэ.

Уста сылдыар станция сыаага
ыарахан. Киниэхэ анаа судно,
тыхтоон турар уонна атын көмө
туттулар иаадалар. Оттон куорат,
бөһүөк, бирискэ улаах эбээн
иһэр. Онон специалистар ордук
табыгастаабынан бэргүөн тыа-
лар станциялары тутууну ааба-
лар. Кини бирдир элемеһэр-
төн буолаахка, бүтүн блоктарта
халыа багарар хомулар. Ол
ийгөр амылаата эмнэ—завор
оһууута. Ленинград специалис-
тары итинник станция техни-
ческэй бырайыагына өгөрдүлэр.

ССТА.

СУОЛ АҢЫЛЛАР

Райсовет исполкома кураан
сэас буолбутунан оройуон ис
суолларыгар автотранспорт сы-
рыытын ыам ыйын 21 күнүттөн
көһүлүлээтэ.

Редакторы солбуйааччы
А. Г. ТУРАНТАЕВ.

Обо музыкальной оскулате
«Эдэр үөрэх дьылыгар ман-
нык ылаахтарга үөрэһэччи-
лэри хомуйар:
**ФОРТЕПИАНО,
БАЯН,
АНКОРДИОН,
ДОМБРА,
БАЛАЛАЙКА,
СКРИПКА,
ВИОЛОНЧЕЛЬ.**

Үөрөн кииринтэ сайбы-
лааһыналарын ыам ыйын 18
күнүттөн үлэ чааһын кэмгэр
ыладалар. Ылаах испитанне-
лар ыам ыйын 21—23 күнү-
ринер бодоллолор.

Дирекция.

Хой баһын туойумуохха

Мин иһинбэр бэрт элбэх хо-
һоон бөлүгө сытар. Этэргэ тылы,
быр көлө тардыыта. Дээ эрэ,
ларан, сыааһалаан көрүбүт.

Эдэр автордар табыллыбыт
айымнылары хаймаат страница-
ларыгар кэмтэн кэмгэр бэ-
чээтэһэн иһэллэр. Аадакчылар
болдохторун Семен Семенов,
Никита Корякин, Максим Ман-
даров о.д.а. хоһоонноро улам
тардар буолан иһэллэр. Кинилэр
бөһүөктөрү үрдүк көрдөбүлү
туруорунан, дыһылардаахтык
үлэһиллэр. Ол эрэри барыта
оннуу буолбатах.

Армияттан салаат Е. Белья
«Балтыбар» дин хоһоону ыт-
пыт. Салаат попка турар. Ки-
ни бүгүн ордух долгубар. Балта
сөрөөбүт күнэ. Балта, бис
саастаах оро, утуяа сытарын
саныыр. Кини мэлдьэ миним
сымагастык утуйуон багарар.
Ол иһин салаат ону манаан хара-
былга турар. Бэрт тема. Ол ты-
һан баран хоһоон табылаан
табыллыбатах. Ферма, ойуулуур
нымаалар олох тутуулуубатахтар.
Санаада туох көтөн түспүтэ
«ооо-додон», сибээһэ суох су-
руллубут. Автор, сатаатар, тылы
сатаан туттубат. Холубур, «Иһэн
тула ЭКЕЭЛЭН» (ыт оётугар
дылы), «хонуу амырын СЫР-
САН».

Редакцияга элбэх хоһоону
Дмитрий Эверстов киллэрбит.
Олор бүтүннүү да кэрнэте тап-
тал тематыгар суруллубуттар.
Син формалаах, түмүктөөх кур-
дуктар. Ол эрэри формалара,
толору халымыкка кутулуубатах,
чочулуубатах буоланнар, иһыл-
ларас, кини дууһатын көрбүтү-
нэн киирбөттөр. Онон тыл чо-
мөхтөрө эрэ буолан хаалаллар.
Автор литературнай средствола-
ры—тапкөөһүннэри, эпитетта-
ри, метаформалары, туохха эмэ
сыһыраан, холонот эһиллэр,
«д.а. туттубат. «Эн алкхар»
дин хоһоонугар «олох», «тап-
тыбын» дин тыллары кини
салгыан курдук хос-хос эбэһэн
адала турар.

Аны, ылан көр:

Мин туслар

Сирэйин

Нытаран хаалбатын,
Мин туслар харабын
Ууһан да туолбатын.

Наче, истис, нарын иһин
көрдөнүхтэх, личическэй хо-
һоон дьыаахка, «сирэйин»,
«харабын» буолан, дьыаа ан-
нылаахха дылы ыйан, холур
тыллар буолбаттар дуу. Эсөө
кинн эрэ туһугар «кытарыа»,
«тыта» суохтаах үһү. Бу туох
«ааннаһый»?

Поэзия бары салааларынан
саамай үрдүк аналлаахтара—
ырыа. Ырыада норуот, бэл,
сарын уот холорутун ортотутар
иһэллэр. Эгэ, үлэ эбэтэр көр-
пэр кэмгэр... Ол эрэри норуот
ити көрдөбүлүн кини сүрөһүн
ымытынан эрэлтөөх арыалаа-
һыан буолар тыллар, оннуу
мелодия эрэ толороллор. Афаа-
сий Бойтунов частушка суруйан
килэрбит буолан баран, ити
улахан көрдөбүлү алхыбатах.
Сорох эһиллэрэ олурба ойдо-
лөөттөр. Кинини саргалатпак
барган, сытыгыкылыс тыл-өс,
көркүлүү, юмор дин суох.
Норуот ону тутуун сабуулаан
ырыа-тойук өгөстүүн «обуй»?
Сита тутуһуллубатах формала-
рифада музыка, мелодия да
суруллара уустук ини.

Бу автор «Отчут кымыс» дин
хоһоонноох. Үчүгэй, үлэһит кымыс
быһымыах. Ол кымыс тас эрэ
«туттэн эрдэһэттэр, образ ко-
тубат. Үчүгэй кымыс, бука, дү-
һүнэ, быһымыа, оё-санаата,
майгыта-сигилитэ арытартап
чорбой» кэстүү эбита буолуо дик.
Заны строфа ахсыа «кымыс оё»
(дыһа, сүөргүлээһин, сибээ-
һин), «отчут кымыс», «кымыс

кымыс», «үчүгэй кымыс» суо-
лор иһэрэ үһү. «Күлэ», «сүрүнэ»
дин тыллар аны кэлэ тураллар.
Кымысат быһымын норуот ба-
ран күлэр, доһоруу сүрхтөн сү-
лэр. Аар-ааһыры «бит буолбат
дуу? Тыла-өс алуруута сүрхтөөх.
Холубур, «сүһүөк» сүһүй, суолтан
туораата» (бэччүмэн сүһүйэн
эрэргэ дылы). Оттон
«Сага дьылааһы салаалар»
дин хоһоонно—хой баһын туойуу.

Сорох автордар литературнай
үлэһин олох аһына аһыбастар.
Улуту Маяковский бэрэ хоһоону
60 жарыгыга тыла уларатан
устара динилэр. Бийик сорох
автордарбыт араас өһөөх хара-
даһынан «харабын» торумулат,
сатаатар бөһүөктөрү үстэн хаал-
ларбаака, редакцияга ытталлар.
Маннык көп-дөһөр үлэ үгүс су-
бууттээх редакция үлэһиттэринер
ыарахаттары үөсүүр. Эсөө
итинник хоһооннор «Бу бастахы
холонун, быһаһыны да көһөрөн
таһааргытыгар көрдөһүм»
дин арыалаахтык структура бу-
даллар.

Хоһоонтон туох эһиллэрий?
Хоһоону кини сурутуу, дьыаа-
га, атыһаа, хөмөһөй, баргыа, ил-
бистээх тыла-өс иһэрэччилэр.
Аһыах тылынан элбэһи өсө
кин да итэ иһэллэр, саныам
эһиллэххэ иаада. Аһыахы ты-
һынан норуот дууһата буолуо-
таах. Ол иһин тус бэйэ долгуйуу-
тун, саныар салгыттан норуот
уопсай дьылаатын кытары сит-
тимнэн суруйуохха. Оттон уоп-
сай дьылаага туһата стох хой
баһын туойар сатаама.

А. БРОДНИКОВ,
поэт, ССРС суруйааччыларын
союзун чилиэнэ.

Николай ЕФРЕМОВ.

БҮТТЭКҮЙ САЙЫЛЫК

Бүттэкий олбурун иһигэр
Манныкты хардыымы өгөрөн,
Иһэлээх арабын үөрлүһүм
Кэрэхсээн кэпсээбит буоланнар,
Ханна да сылдыбыт иһингэр
Ханнары тартарар эһиллэн,
Хантан да кэлбитим иһингэр
Аан маннай киннэхэ тийэбин.

Бу сытар ача күөх хонуулар,
Ол куула иһирк ойуурга

Мин оро, мин мэни саастарым,
Митэри иһэрбит буоланнар,
Ханна да сылдыбыт иһингэр
Ханнары тартарар эһиллэн,
Хантан да кэлбитим иһингэр
Аан маннай киннэхэ тийэбин.

Күөх аһа отонун уутуттан,
Дьылаһын дьыдытэр нүөтүтөн
Олоххо тапталы уймахтаан,
Сырдыкка тардыһат буоламыан,

Ханна да сылдыбыт иһингэр
Ханнары тартарар эһиллэн,
Хантан да кэлбитим иһингэр
Аан маннай киннэхэ тийэбин.

Бүттэкий сайылык барасан
Көмүлүүк өһөрүн кыһымыттан
Дойдубар, бар дьоммор тапталы
Күөдүтөн иттибит буоламыан,
Ханна да сылдыбыт иһингэр
Ханнары тартарар эһиллэн,
Хантан да кэлбитим иһингэр
Аан маннай киннэхэ тийэбин.

Мирэй к.

БИҢИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовой индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс
ул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор— 9-13-95, редакторы солбуйааччы, эппиэт-
тир секретарь— 9-14-95, отделлар— 9-14-95, уопсай— 9-15-95.